

KNNV Gouda

De heer H. Bouter
Begoniastraat 7
2821 TL Stolwijk

Hoeksche waard

Henk Bunjes
Spuidijk 11
3262 LH Oud-Beijerland
h.bunjes@hetnet.nl
www.hwl.nl

KNNV Hoorn

Henny van de Groep
p/a Yellowlaan 24
1695 HV Blokker
hoorn@knnv.nl
www.knnv.nl/hoorn

Kop van Overijssel

Bert van Geel
De Rikking 198
8332 CK Steenwijk

Krimpenerwaard

P. Schrijvershof
Corellistraat 14
2901 KB Capelle a/d IJssel
marijke.paul@hetnet.nl
www.nvwnk.nl

Limburg

Jo Queis
Spaanse singel 2
6191 GK Beek

Libellenwerkgroep Limburg

Dhr. J.T. Hermans
Hertestraat 21
6067 ER Linne

De Top van Limburg

Ger Beumeler
Pr. Beatrixstraat 24
6591 EX Gennep
g.beumeler@planet.nl

Mark en Leij

Frans Vermeer
Ghil 4
5111 ED Baarle-Nassau
vermeer@ghil.demon.nl

De Marne

Mevr. Stoltenborgh
Leensterweg 31
9977 PA Kloosterburen
stoltenborgh@veteranen.nl

Vlinder- en libellenwerkgroep Nieuwkoop-Noorden

Paul van Hoek
Molenstraat 37
2461 AE Ter Aar
pvanhoek@worldonline.nl

Vlinders van Cyprus

Al gaf het afgelopen jaar het gevoel dat zomers ook bij ons bijna eindeloos kunnen duren, voor echt standvastig mooi vlinderwee moet je toch meestal naar het Middellandse-Zeegebied. Ook in ons blad verschijnen regelmatig beschrijvingen van prachtige vlinderplekjes in het verre zuiden. Maar echte atlanten, compleet met kaartjes, habitatbeschrijvingen en dergelijke ontbreken in de meeste landen. Cyprus mag zich nu bij de paar landen scharen die wel over zo'n standaardwerk beschikken. In 380 bladzijden, boordevol kleurenfoto's, wordt de hele dagvlinderfauna van Cyprus beschreven.

De eerste reactie als je het boek ziet is: "Wauw, wanneer vertrekt het volgende vliegtuig naar Cyprus?". De mooie foto's van soms exotische soorten als de kleine monarchvlinder, de pasja en het amethistblauwtje, doen je meteen naar zo'n eiland in de zon verlangen. Gelukkig is het boek niet geschreven in het Grieks of Turks, de twee gesproken talen op het eiland, maar in het Engels. Dat maakt de tekst voor veel meer mensen toegankelijk.

Eilanden hebben altijd wat minder soorten dan vergelijkbare gebieden op het vasteland. Cyprus moet het daarom met 53 soorten doen. Drie daarvan zijn hier endemisch en worden nergens anders gevonden. Naast de nodige vlinders die we ook uit de rest van het Middellandse-Zeegebied kennen, heeft Cyprus ook nog een aantal soorten die typisch zijn voor Zuidoost Europa en Klein Azië, zoals de oostelijke vuurvlinder. Negen soorten zijn zelfs van Afrikaanse oorsprong en komen verder noordwaarts vrijwel nooit voor, zoals de gele trekvlinder en het gierstdikkopje. Is er dan niets negatiefs te zeggen over dit boek? Nou, niet veel. Helaas is de naamgeving van de soorten niet helemaal volgens de nieuwste inzichten, maar dat is maar een enkele keer lastig. Ook is het jammer dat er zo weinig habitatfoto's in staan. De prachtige foto's van vlinders, rupsen en

poppen zijn meestal klassieke vlinderplaten. Een foto van een karakteristieke vindplaats voegt extra en bruikbare informatie toe, zeker voor noordelingen als wij die niet elk jaar door de zon verwend worden. Tot slot nog de prijs: die is niet mals. Je krijgt er wel een mooi boek voor dat prima bruikbaar is als je een keer naar Cyprus wil. En als je niet naar Cyprus wil, dan wil je wel als je het boek gezien hebt.

Makris, C. (2003) Butterflies of Cyprus. Bank of Cyprus Cultural Foundation.

Hardcover € 42,85 (ISBN 9963-42-815-0), Softcover € 37,72 (ISBN 9963-42-817-7). Het boek is verkrijgbaar bij NHBS Mail Order Bookstore, www.nhbs.com.

Chris van Swaay

Europese natuur in Nederland

In een strak opgezet en fraai vormgegeven boek geven Jansen en Schaminée een bondig overzicht van de 51 habitattypen van Bijlage I van de Europese Habitatrichtlijn die in Nederland voorkomen. Binnen 100 bladzijden wordt de lezer meegenomen van de kust met kwelders en schorren via kruiden- en struikvegetaties naar de bossen. De auteurs houden vast aan de systematiek van de richtlijn en dat schept duidelijkheid, al blijft een categorie als 'thermofiel struikgewas' toch wat curieus voor de Nederlandse situatie. Ieder habitatype wordt globaal beschreven in een landschappelijke context met heel kort aangestipt de belangrijkste factoren die bij de ontwikkeling van het type een rol spelen. Karakteristieke vegetatietypen ontbreken niet, zoals van dit schrijversduo verwacht mocht worden. Met de korte informatie waar het type in Nederland kan worden gevonden en of het type in Nederland grote oppervlakten bestrijkt of slechts in enkele snippers is terug te vinden bewijzen zij de lezer een grote dienst.

Het is heel goed dat dit boek is verschenen nu de Habitatrichtlijn zo in het (helaas nogal negatieve) daglicht staat. Want

waar tot nu toe alle aandacht uitgaat naar de soorten en gebieden brengt dit boek de habitats goed onder de aandacht. En ook daarvoor gelden verstrekkende beschermingsbepalingen. Het is echter wel erg jammer dat de fauna er in het boek erg bekaaid af komt. Hier en daar worden karakteristieke diersoorten van habitattypen genoemd, waaronder de kleine heivlinder als een van de vertegenwoordigers van het in Europa zeer zeldzame stuifzandhabitat. De misschien wat te sterke nadruk op flora en vegetatie heeft ongetwijfeld alles te maken met de inhoud van deel 2 uit deze serie waarin de soorten centraal staan. Maar omdat er zo weinig informatie wordt gegeven over dieren blijft er toch na het doornemen van het boek een licht onbevredigend gevoel hangen, ondanks de prettige beknoptheid van de tekst en de vele fraaie foto's. Uitkijken naar deel 2 dus!

Europese natuur in Nederland deel 1. Habitattypen
J.A.M. Janssen & J.H.J. Schaminée, 2003-10-04 KNNV Uitgeverij, Utrecht
ISBN 90 5011 166 1

Theo Verstrael

Natuurbalans 2003

De Natuurbalans 2003 heeft als thema 'Natuur en klimaat' meegeregend. In kort bestek wordt een overzicht gegeven van de effecten die nu al zichtbaar zijn van de veranderingen die zich in ons klimaat voltrekken. De uitbreiding van de gehakelde aurelia, de te verwachten veranderingen in de flora en de vestiging van zuidelijke soorten in ons land vullen de pagina's van dit hoofdstuk. Het thema is gelukkig gekozen. De zomer van 2003 heeft immers bij velen duidelijk gemaakt dat er écht dingen aan het veranderen zijn in het klimaat van Europa en de rest van de wereld. Daarmee heeft de Natuurbalans zeker aan zeggingskracht gewonnen. Het is wel te hopen dat de overige informatie uit het boek daarmee niet wordt veronachtzaamd. Want de boodschap die de Natuurbalans presenteert, is ook dit jaar weer somber. Een

voorbeeld: de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) moet op termijn het vangnet zijn voor soorten en habitats die het moeilijk hebben in ons land en waarschijnlijk nog moeilijker gaan krijgen als gevolg van de klimaatwijzigingen. Die EHS is er echter niet in 2018 als de verwerving van gebieden door gaat in hetzelfde tempo als tot nu toe, zo maakt de Natuurbalans duidelijk. De kans is dus groot dat we de komende jaren daadwerkelijk soorten zullen kwijtraken omdat Nederland te laks is met het nemen van adequate maatregelen om het eigen natuurbeleid uit te voeren. Een wrange conclusie. Helaas is dat niet de enige wrange conclusie in de Natuurbalans. Zo constateert het boek dat de kwaliteit van de Nederlandse natuurgebieden tot ongeveer 45% is afgenomen gedurende de afgelopen eeuw. De afname blijkt in deze nog jonge eeuw wel langzamer te verlopen maar van een herstel van de kwaliteit is nog geen sprake. Gevoegd bij het nog steeds dalende aantal leden van jeugdbonden is de opgave voor natuurbeschermingsorganisaties als De Vlinderstichting duidelijk: hard werken aan het uitdragen van de boodschap dat de natuur, en daarmee de kwaliteit van onze directe leefomgeving, nog steeds achteruit gaat. Die boodschap moet vooral bij jongeren worden binnengedragen. De Natuurbalans geeft aan nog vele andere onderwerpen aandacht: verstedelijking, waterbeleid, natuur voor mensen. De samenstellers hebben ook deze uitgave gelardeerd met vele voorbeelden van soorten en geïllustreerd met kaartjes en grafieken, afkomstig van vele verschillende onderzoeken. De veelheid én verscheidenheid van de informatie wordt helder en onafhankelijk gepresenteerd. Daarmee vervult ook deze Natuurbalans een duidelijke functie en spreekt het de beleidsmakers aan op hun verantwoordelijkheden ten aanzien van de ontwikkelingen in de natuur. Maar beheerders én onderzoekers zullen in dit overzicht veel van hun gading vinden.

Natuurbalans 2003
Milieu- & Natuurplanbureau, 2003
RIVM, Bilthoven, WUR, Wageningen & Kluwer, Alphen aan de Rijn

Theo Verstrael

Landelijke dag en gouden vlinders

Kom naar de Landelijke Dag op zaterdag 13 maart 2004. Het thema is deze keer klimaatsverandering. Kent u nog een kandidaat voor een gouden vlinder? Draag hem of haar voor! Meer informatie vindt u op blz. 26 en 27.

LEZINGEN

Wilt u een van onze medewerkers voor uw vereniging een lezing laten verzorgen over dagvlinders, nachtvlinders, libellen of vlindervriendelijk tuinieren, bel dan voor meer informatie tel. 0317 467346.

17 november, 20.00 uur
Vlinders, een bedreigde diersoort - Robert Ketelaar
Aula Veurs College, Kolfscotenlaan 5 te Leidschendam
Informatie: KMTP - Groei & Bloei afd. Leidschendam, mev. C. Schmidt Ernsthausen - Duijndam, tel. 070 - 327 31 68.
Toegang: leden gratis, niet leden € 2,50.

20 januari, 20.00 uur
Libellen in de omgeving - Robert Ketelaar
IVN clubgebouw De Groenling, Veldstraat 4-A te Heeswijk
Informatie: Vlinder- en Libellenwerkgroep IVN Bernheze, de heer A. Habraken, tel. 0413 - 22 95 26.
Toegang: gratis

TENTOONSTELLINGEN

Onderstaande tentoonstellingen van De Vlinderstichting zijn ondergebracht bij ExpoRent. Informatie over verhuur en beschikbare perioden is te verkrijgen bij ExpoRent, tel. 0481 420164, of exporent@eco-markt.nl. Of kijk op www.eco-markt.nl/exporent.

- Herstel dagvlinders gaat in op achtergronden van de achteruitgang van de dagvlinders en de mogelijkheden die er zijn voor herstel. Aan de hand van een viertal voorbeelden wordt informatie gegeven over het leven van vlinders en de eisen die ze aan hun omgeving stellen. Huurprijs: € 350,- per vier weken.
- Vlinders in de duinen is een fraai vormgegeven tentoonstelling over het Nederlandse duingebied en de vlinders die daar voorkomen. Met informatie over de biologie van vlinders, ecologische aspecten, leefgebieden, de achteruitgang van vlinders en de mogelijkheden voor behoud, herstel en ontwikkeling. Huurprijs: € 350,- per vier weken.
- Bescherm dagvlinders gaat over het leven van vlinders, de bedreigingen waaraan de leefgebieden van vlinders blootstaan, en de maatregelen die zowel in het landelijk gebied als in de stedelijke omgeving nodig zijn om vlinders te beschermen. Huurprijs: € 225,- per vier weken.
- Vlinders in het veenweidegebied behandelt vlindersoorten die kenmerkend zijn voor het veenweidegebied. Huurprijs: € 75,- per vier weken.
- Tuinieren met planten en dieren stimuleert mensen om hun tuin op een natuurvriendelijke manier in te richten en te onderhouden. De tentoonstelling wordt beheerd door De Vlinderstichting namens het platform 'Tuinieren met planten en dieren'. Huurprijs: € 125,- per vier weken.

WERKGROEPEN

IVN Nijkerk

Lydia Berghuis
Putterbrink 2
3881 LK Putten
E-mail: bhkoopman@zonnet.nl

Noord-Kennemerland

Els Swart
Bakkersweg 20
1852 EE Heiloo

Noordoost-Overijssel

Egbert Pullen
Rembrandtstraat 82
7771 XJ Hardenberg
egbert.pullen@hetnet.nl
home.hetnet.nl/~m-pullen

Noordoost-Veluwe

Els Koopmans-Grommé
Bongerdplein 1
8162 AW Epe
e.d.van.dissel@hccnet.nl

Noordwest-Veluwe

Bert Beens
Van Lennepstraat 11
3842 XW Harderwijk
bertbeens@wanadoo.nl

Otterlo

Marike van de Pol
Elspeterweg 78 a
3888 MX Uddel
marike@hetnet.nl

Libellenwerkgroep Overijssel

Dhr. E. Ruiter
Houtmanstraat 10
8023 EA Zwolle

Schoonebeek

De heer C. Bosch
De Maten 37
7761 DK Schoonebeek
co.bosch@hccnet.nl

Utrecht

H. Hendriks
J. de Bekastraat 2
3514 VM Utrecht

Voorne-Putten

Jolanda ten Thije
Orion 47
3225 GL Hellevoetsluis
jtenthije@hetnet.nl
www.knnv.nl/voorne/03-werkgroepen/c-vlinderwg/VlinderWG.htm

Insectenwerkgroep KNNV

Waterweg Noord
Fred Boekhout
Malmöpad 5
3067 PW Rotterdam

Oproep oude tijdschriften

Een van onze donateurs wil graag in het bezit komen van oude jaargangen van het tijdschrift Vlinders. Wilde u ze toch net opruimen, bel dan tel. 0345-576721 of schrijf: D. Hortensius, Bloemee 8, 4191 DL Geldermalsen.